

Asia: VN/6606/2022

Luonnos hallituksen esitykseksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi annetun hallituksen esityksen (HE 220/2021 vp) täydentämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto

Lassila & Tikanoja kiittää lausuntopyynnöstä koskien vaarallisten aineiden kuljetukseen ja siihen liittyvien lakien täydennysehdotuksen lausumisesta.

Yleisesti esitetystä täydennysehdotuksesta todettakoon, että ehdotetut lisäykset ja tarkennukset selkeyttävät koko VAK-lain tulkintaa ja näin ollen edesauttavat tehokasta toteuttamista. Positiivisena asiana on nostettava esille sanktiointeihin tuodut tarkennukset ja mahdollisuudet tapauskohtaiseen soveltamiseen.

Eri viranomaisten kesken tehtävän yhteistyön lisääminen, esimerkiksi yhteistoimintana tehtävät valvonnat, ovat kannatettavia parannuksia. Viranomaisten toimintaan liittyvät ennakoilmoitukset vaarallisten aineiden kuljetustoimintaa harjoittavilta toimijoilta, mukaan luettuna vaarallisten aineiden lähettäjät, pidetään hyvin toimintaa rajoittavana ja hallinnollista kuormitusta viranomaisille aiheuttavana vaatimuksena.

Kohtaan 14 § Kuorman käsittely tiekuljetuksissa, lausomme seuraavasti:

Täydennysehdotuksessa esitetään, että vaarallisten aineiden kuormaus- ja purkamistoimintaan tarvitaan taajamassa lupa poliisilta etukäteen ja taajaman ulkopuolella ennakoilmoitus ja ilmoituksen tulee tehdä vaarallisen aineen lähettäjä ja kuljetuksen suorittaja. Taajamissa lupa tulee olla hyväksyttyinä, ennen kuin toimintoja voidaan suorittaa. Tässä havaitaan selkeä käytännön haaste koskien viranomaisten realistista kyvykkyyttä käsitellä tehtyjä ilmoituksia riittävän ajoissa reaaliajassa tehtäviin kuljetus- ja purkutapahtumiin nähden. Huomioitava on myös se, että

kuormaus- ja purkutoimintoja tapahtuu kellonaikaan katsomatta ja ad-hoc-tyylisesti ja varsinkin virka-aikojen ulkopuolella.

Miten realistisesti lakitäydennyksessä esitetyt ilmoitukset voidaan käsitellä ja vahvistaa ennen suoritettavia kuljetustoimenpiteitä? Haasteelliseksi koetaan myös ehdotettu tarkennus, jossa vaarallisten aineiden lähettävä taho velvoitetaan varmistamaan, että tarvittava ilmoitus on tehty ja se on viranomaisen vahvistama ennen kuin lähettävä taho voi lähettää vaarallisen aineen erän liikenteeseen.

Huomioitava on myös se, että nyt esitetystä muodosta vaatimus ulotetaan koskemaan kaikkia VAK-luokiteltuja aineita, kun nykyisessä lainsäädännössä tämä koskee vain räjähteitä ja luokan 6.1 pakkausryhmän I aineita. VAK-luokittelun piirissä on jo tällä hetkellä esimerkiksi luokassa 9 aineita, jotka ovat vaaraluokituksiltaan hyvin alhaisella tasolla. Esitetyn lakimuutoksen myötä myös nämä tulisivat ilmoitus- ja lupamenettelyn piiriin, joka näin ollen lisäisi viranomaisten hallinnollista työkuormitusta merkittävästi, jonka voidaan todeta hidastavan vaadittavien lupien viranomaiskäsittelyä merkittävästi.

Samassa lakipykälässä on esitetty:

”Tarkoitus on, että myös muita ADR-sopimuksen määräyksissä tarkoitettuja aineita kuin räjähteitä ei kuormattaisi ja purettaisi kuormasta tarpeettomasti sellaisissa paikoissa, joissa toiminnan turvallisuudesta ei voitaisi varmistua.”

Lausumme yllä olevasta seuraavasti: Miten määritellään ”tarpeettomasti”? Lähtökohtaisesti tämä on subjektiivinen käsite ja hankalasti yleistettävissä kaikkia toiminnanharjoittajia koskevaksi. Huomioitava on myös se, että jo tälläkin hetkellä tarpeetonta kuormien purkamista ja kuormaamista vältetään kuljetustapahtuman aikana.

30 § Tilapäisen säilytyksen paikka.

Alkuperäiseen lakiesitykseen nähden täydennysehdotus selkiyttää tilapäisen säilytyksen määrittämistä ja tulkintaa. Esitetty muoto on hyvä ja tämän mukaan toiminnan harjoittaja määrittelee lopulta, mikä on tilapäistä säilytystä ja mikä on tilapäisen säilyttämisen paikka. Esitämme kohtaan kuitenkin täydennyksen vielä selventämään käyttötarkoitusta: ”Kuljetusketjussa vaarallista ainetta ei käsitellä eikä sitä pureta tilapäisen säilytyksen aikana.” Tämän lisäyksen myötä erotettaisiin selkeämmin, mikä katsotaan kemiallisen aineen varastoinniksi.

23 luku, Seuraamukset

141 §

Lakiehdotuksen kohdassa on esitetty useita käytäntöä selkiyttäviä kohtia, mutta myös lisäyksiä, joiden valvominen käytännössä voi osoittautua lähes mahdottomaksi tehtäväksi toteuttaa.

Lakiehdotuksessa on nyt kirjattu:

6) jättää valvomatta tai pysäköi 14 §:n tai sen nojalla annetun määräyksen vastaisesti ajoneuvon taikka kuormaa tai purkaa vaarallista ainetta ilman lupaa tai ilmoitusta.

Viitaten aiempaan lausuntoon koskien lupamenettelyjä viranomaisen suuntaan. Tilanteet, joissa vaadittavaa lupaa ei ole saatu ajoissa tai ei ole ollut mahdollista molempien osapuolten, lähettäjän ja kuljetuksen suorittajan, varmistaa myönnettyä lupaa, ennen kuin itse kuljetustapahtuma on käynnistynyt. Esitetyn lakiehdotuksen mukaan tällaiset tapaukset olisivat maksun piirissä olevia tapahtumia, vaikkakin tilanne johtuisi viiveessä lupailmoitusten käsittelyssä. Lisäksi on huomioitava, miten myönnetty lupa tai tehty ennakoilmoitus on todennettava tehtävän tarkastuksen yhteydessä? Tarvitseeko kuljetuksen mukana olla paperinen tuloste tai tarvittava varmenne sähköisessä muodossa vai riittääkö todentamiseen saatu suullinen ilmoitus tarvittavasta luvasta tai tehdystä ennakoilmoituksesta? Ja kun täydennysehdotuksessa vaaditaan molemmilta osapuolilta, lähettäjä ja kuljetuksen suorittaja, varmenne vaaditusta luvasta tai ennakoilmoituksesta, niin miten realistisesti nämä on toteutettavissa? Huomioitava on, kuten edellä olemme lausuneet, että kuljetustapahtumia suoritetaan hyvin usein myös hyvin lyhyellä vasteajalla, jopa hyvin usein ad-hoc-tyylisesti.

Edellä lausuttuun viitaten, ehdotamme tämän lakiehdotuksen kohdan poistamista.

9) rikkoo 29, 30, 31, 32, 34-36 tai 52 §:ssä tai sen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen vastaisesti tilapäisen säilytyksen edellytystä tai paikkaa, sijoittelua tai varautumista koskevaa velvollisuutta.

Tilapäisen säilytyksen määrittelystä vastaa lopulta toiminnanharjoittaja. Ehdotamme tämän kohdan poistamista täydennysehdotuksesta.

Liikennevirhemaksujen määräytyminen:

6) lähettäjälle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta 20 §:ssä tai sen nojalla annetun määräyksen vastaisesti laiminlyö velvollisuuden varmistaa, että kuljetuksen lupa tai hyväksyntä on hankittu taikka kuljetuksesta on tehty ennakoilmoitus.

Tämä kohta ehdotetaan poistettavaksi. Miten käytännössä on realistista lähettäjän vahvistaa, että toteutukseen menossa olevaan vaarallisen aineen kuljetukseen on lakiehdotuksessa vaadittu lupa saatu tai tarvittava ilmoitus viranomaiselle tehty. Tämä koetaan myös haastavaksi, sillä monessa toteutukseen menevässä kuljetustapahtumassa lähettäjä ei ole paikalla varmentamassa vaadittavia lupia.

149 § Virkavastuu

Lakiehdotuksessa on nyt määritelty:

Edellä 99 §:ssä tarkoitettuun jatkokoulutustoiminnasta vastaavaan henkilöön ja jatkokoulutusta antavaan henkilöön jatkokoulutukseen liittyvissä tehtävissä, 101 §:ssä tarkoitettuja tarkastuslaitostehtäviä suorittavaan, 134 §:ssä tarkoitettua asiantuntijatehtävää hoitavaan sekä 95 §:ssä tarkoitettuja palveluntarjoajan tehtäviä hoitavaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Edellä mainitun lakitäydennyksen myötä ADR-koulutusta antaville tai ADR-asiantuntijatehtävissä toimiville henkilöille asetetaan todella voimakas virkamiesoikeudellinen vastuu. Vastaavaa virkamiesoikeudellista vastuuta ei ole asetettu lainsäädännöllisesti esimerkiksi ammattipätevyyskoulutusta ja työturvallisuuskorttikoulutusta antaville tahoille.

On hyvin todennäköistä, että esitetty virkamiesoikeudellinen vastuu tulee vaikuttamaan pidettävien koulutusten hinnoitteluun sekä mahdolliseen kouluttajien sekä ADR-asiantuntijatehtävissä toimivien henkilömäärän voimakkaaseen supistumiseen. Tämän pohjalta esitämme, että edellä mainittu lakiehdotuksen kohta tulee poistaa.

Lausumme myös yleisesti Seuraamusmaksujen määräytymisen perusteista. Miten määritellään vähäinen rikkomus eri tapauksissa, minkä pohjalta viranomainen voi arvioida rikkomuksen suuruutta ja tästä seuraavia seuraamus- tai liikennevirhemaksuja tai niiden antamatta jättämistä?

Lausumme myös koskien seuraamus- ja liikennevirhemaksujen suuruuksista:

Seuraamusmaksujen ja liikennevirhemaksujen maksujen suuruuksissa on eroja, tarkasteltuina lakiehdotuksen sivuja 5, 32, 54 ja 74. Nämä ehdotetaan korjattavaksi vastaamaan toisiaan.

Muilta osin täydennysehdotukseen ei ole lausuttavaa.

Ei lausuttavaa

Ei lausuttavaa - toteaminen

-

Liukkunen Henri

